O‘G‘IR HAYOTIY VAZIYATGA TUSHIB QOLGAN OILALAR, YOLG‘IZ KEKSALAR VA NOGIRONLIGI BO‘LGAN SHAXSLAR BILAN ISHLASHDA IDORALARARO MUVOFIQLASHTIRISH MEXANIZMLARI

SHOMUROTOVA DINORA
Qarshi davlat universiteti Iqtisodiyot va ijtimoiy fanlar fakulteti,
Ijtimoiy ish yo‘nalishi 3-kurs talabasi
OCHILOVA FARANGIZ PANJI QIZI
Qarshi davlat universiteti Iqtisodiyot va ijtimoiy fanlar fakulteti
, Ijtimoiy ish yo‘nalishi 3-kurs talabasi
Ilmiy rahbar: **G‘aniyev Shahzod Shuhrat o‘g‘li**
Qarshi davlat universiteti “Iqtisodiyot” kafedrasi o‘qituvchisi
ORCID: 0009-0005-0823-0024,
e-mail: shaxzodganiyev46@gmail.com
doi:https://doi.org/10.5281/zenodo.24392806

Annotatsiya. Maqolada uchta maqsadli guruh — og‘ir hayotiy vaziyatga tushib qolgan oilalar, yolg‘iz keksalar va nogironligi bo‘lgan shaxslar bilan olib boriladigan ijtimoiy ishdagi idoralararo muvofiqlashtirish mexanizmlari ko‘rib chiqilgan. 2019–2025-yillardagi rasmiy statistika, davlat organlari hujjatlari va xalqaro tashkilotlar materiallarini tahlil qilish asosida bir-birini to‘ldiruvchi beshta mexanizm ajratib ko‘rsatilgan: yagona muvofiqlashtiruvchi organ, «Inson» ijtimoiy xizmatlar markazlari, E-case elektron moduli, parvarishga muhtoj shaxslar reyestri hamda funksionallikka asoslangan nogironlikni baholash. Ehtiyojlar yagona reyestrda qayd etilgan va har bir holatga keys-menejer sifatida ijtimoiy xodim biriktirilgan joylarda eng yaxshi natijalarga erishilishi ko‘rsatib berilgan. Quyidagi cheklovlar aniqlangan: nogironlikning tarqalganligi bo‘yicha rasmiy va tanlanma baholash ko‘rsatkichlaridagi tafovut, keys-menejment pilot loyihalari qamrovining kichikligi, tayyorlangan kadrlar yetishmasligi hamda raqamli infratuzilmaga tushadigan yuqori yuklama. Tizimni takomillashtirish bo‘yicha takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zlar: idoralararo muvofiqlashtirish; keys-menejment; ijtimoiy ish; yolg‘iz keksalar; nogironligi bo‘lgan shaxslar; og‘ir hayotiy vaziyatga tushib qolgan oilalar; «Inson» markazlari; O‘zbekiston.

Механизмы межведомственной координации в работе с семьями в трудной жизненной ситуации, одинокими пожилыми людьми и лицами с инвалидностью

Аннотация. В статье рассматриваются механизмы межведомственной координации в социальной работе с тремя целевыми группами: семьями в трудной жизненной ситуации, одинокими пожилыми людьми и лицами с инвалидностью. На основе анализа официальной статистики, документов государственных органов и материалов международных организаций за 2019–2025 годы выделены пять взаимодополняющих механизмов: единый координирующий орган, центры социального обслуживания «Инсон», электронный модуль E-case, реестр лиц, нуждающихся в уходе, и оценка инвалидности на основе функционирования. Показано, что наилучшие результаты достигаются там, где потребности зафиксированы в едином реестре, а за каждым случаем закреплён социальный работник в роли кейс-менеджера. Выявлены ограничения: расхождение официальных и выборочных оценок распространённости инвалидности, небольшой охват пилотных проектов кейс-менеджмента, нехватка

подготовленных кадров и высокая нагрузка на цифровую инфраструктуру. Сформулированы предложения по совершенствованию системы.

Ключевые слова: межведомственная координация; кейс-менеджмент; социальная работа; одинокие пожилые люди; лица с инвалидностью; семьи в трудной жизненной ситуации; центры «Инсон»; Узбекистан.

Interagency coordination mechanisms in working with families in difficult life situations, lonely older people and persons with disabilities

Abstract. The article examines interagency coordination mechanisms in social work with three target groups: families in difficult life situations, lonely older people and persons with disabilities. Drawing on official statistics, documents of public bodies and materials of international organisations for 2019–2025, it identifies five complementary mechanisms: a single coordinating agency, the «Inson» social service centres, the electronic E-case module, the registry of persons in need of care, and a functioning-based disability assessment. Results are strongest where needs are recorded in one registry and every case is assigned to a social worker acting as a case manager. The study also reveals limitations: a gap between official and survey-based estimates of disability prevalence, the small scale of case-management pilots, a shortage of trained staff and a heavy load on digital infrastructure. Recommendations for improving the system are proposed.

Keywords: interagency coordination; case management; social work; lonely older people; persons with disabilities; families in difficult life situations; «Inson» centres; Uzbekistan.

KIRISH

Ijtimoiy ishning eng murakkab tomoni shundaki, insonning muammosi kamdan-kam hollarda bitta idoraning vakolatiga sig‘adi. Kam ta’minlangan oila bir vaqtning o‘zida uy-joy, shaxsiy hujjatlar, bolaning ta’limi va ota-onaning sog‘lig‘i bilan bog‘liq qiyinchilikka duch keladi; yolg‘iz yashovchi keksaga esa shifokor ham, ijtimoiy xodim ham, kommunal xizmat ham kerak. Yetti davlat tajribasini solishtirgan tadqiqot ijtimoiy xizmatlar odatda sog‘liqni saqlashdan alohida tashkil etilishi va moliyalashtirilishi sababli murakkab ehtiyojli insonlar parchalangan yordamga duch kelishini ko‘rsatgan; bunga yolg‘iz keksalar sonining ortishi va oiladagi norasmiy parvarishning kamayishi qo‘shiladi [1]. Shu sababli idoralararo muvofiqlashtirish bugungi ijtimoiy siyosatning markaziy masalalaridan biriga aylandi: savol endi yordam bormi-yo‘qmi degan masaladan ko‘ra, u insonga qay tartibda, kim orqali va qancha vaqtda yetib borishiga ko‘chdi.

O‘zbekiston uchun bu masala alohida dolzarb. 2019-yilda BMT mutaxassislari ijtimoiy himoya vazifalari bir necha vazirlik va idoraga tarqalib ketgani, shu sababli nogironligi bo‘lgan ko‘pchilik kishi yetarli qamrab olinmayotganini qayd etgan [2]. O‘sha yili Hukumat va BMT tizimi tarqoqlikni bartaraf etish uchun yagona davlat organini tuzish hamda «pul va xizmat»ni birlashtiruvchi yondashuvni sinashni ko‘zda tutgan qo‘shma dasturni boshladi [3]. 2021-yilda Mahalla va oilani qo‘llab-quvvatlash vazirligi UNICEF bilan hamkorlikda keys-menejmentga asoslangan integratsiyalashgan xizmatlar pilotini ishga tushirdi [4], mamlakat Nogironligi bo‘lgan shaxslar huquqlari to‘g‘risidagi konvensiyani ratifikatsiya qildi [5], 2023-yildan esa tarqoq dasturlar Prezident huzuridagi Ijtimoiy himoya milliy agentligi tizimida birlashtirila boshlandi [6; 7].

Ilmiy adabiyotda keksalar parvarishida sektorlararo muvofiqlashtirish mexanizmlari batafsil o‘rganilgan [8]. Oilalar bilan ishlash sohasida esa ko‘p muammoli oilalar bir nechta xizmatdan foydalanishi, xizmatlarning o‘zi esa parchalangan holda ishlashi ta’kidlanadi [9]. Litvada keys-menejment asosidagi tadqiqot eng katta to‘siq sifatida mutaxassislar o‘rtasida mas’uliyat aniq taqsimlanmagani va muammo turlicha tushunilishini ko‘rsatgan [10]. Keksalar hamda nogironligi

bo‘lgan kishilarga xizmat ko‘rsatuvchi idoralar o‘rtasidagi kasbiy «ko‘priklar»ni mustahkamlash zarurligi ham alohida qayd etiladi [11].

Biroq uchta maqsadli guruh uchun muvofiqlashtirish mexanizmlarini yagona tahliliy ramkada, O‘zbekiston tajribasiga tayanib ko‘rib chiqqan ishlar kam. Tadqiqot maqsadi mavjud mexanizmlarni tizimlashtirish, ularning natijalarini baholash va takomillashtirish yo‘nalishlarini aniqlashdan iborat. Vazifalar: muvofiqlashtirishning nazariy asoslarini yoritish; institutsional va raqamli mexanizmlarni tahlil qilish; uch guruh bo‘yicha natija va cheklovlarni solishtirish. Farazimiz: yagona raqamli reyestr va aniq belgilangan keys-menejer bor joyda yordam tezroq va yaxlitroq yetib boradi, biroq ma’lumotlar mosligi va kadrlar malakasi bu samarani cheklaydi.

METODLAR

Tadqiqot sifat yondashuviga asoslangan hujjatlar tahlili (desk research) dizaynida bajarildi. 2019–2025-yillardagi ochiq manbalar ko‘rib chiqildi: Milliy statistika qo‘mitasi ma’lumotlari [12], davlat organlarining rasmiy materiallari [13], BMT tizimi va UNICEF hisobotlari [4; 14], Jahon banki tadqiqotiga tayangan nashrlar [15] hamda xalqaro ilmiy maqolalar. Manbalar uchta mezon bo‘yicha saralandi: mavzuga bevosita aloqadorlik, ishonchli tashkilot tomonidan e’lon qilinganlik va raqamli ko‘rsatkichlarning mavjudligi. Tanlangan materiallar kontent-tahlil yordamida to‘rt toifaga kodlandi: institutsional tuzilma, raqamli axborot tizimlari, xizmat ko‘rsatish jarayoni va natijalar. Tahlil ramkasi sifatida muvofiqlashtirishning uch o‘lchami olindi: tuzilmaviy (kim yetakchilik qiladi va kimga hisobdor), axborot (ma’lumotlar idoralar o‘rtasida qanday almashadi) va jarayon (ehtiyoj qanday baholanadi, reja qanday tuziladi). Har bir mexanizm shu uch o‘lcham bo‘yicha tavsiflandi, bir manbadagi raqam iloji boricha ikkinchi manba bilan solishtirib tekshirildi (triangulyatsiya). So‘ng uch guruh bo‘yicha qiyosiy tahlil va tizimli-tuzilmaviy modellashtirish qo‘llandi. Raqamlar asl manbadagi davr va o‘lchov birligi bilan keltirildi, bir-biriga mos kelmaydigan ko‘rsatkichlar alohida belgilandi. Qiyosiy jadvallar va tushunchaviy model shu kodlar asosida muallif tomonidan tuzildi, raqamli ko‘rsatkichlar uchun dinamik va tuzilmaviy tahlil, natijalarni xalqaro tajriba bilan solishtirish uchun esa qiyosiy-tarixiy usul ishlatildi. Birlamchi so‘rov o‘tkazilmagan va ko‘rsatkichlarning bir qismi rasmiy axborot manbalariga tayanadi, shu bois xulosalar mustaqil baholash o‘rnini bosmaydi.

NATIJALAR

Tahlil O‘zbekistonda idoralararo muvofiqlashtirish bir-birini to‘ldiruvchi beshta mexanizmga tayanishini ko‘rsatdi; ular 1-jadvalda jamlangan. Birinchisi 2023-yilda tashkil etilgan Ijtimoiy himoya milliy agentligi bo‘lib, u avval turli idoralarda bo‘lgan dasturlarni yagona tuzilmaga jamladi [7]. Ikkinchisi 208 tuman (shahar)dagi «Inson» markazlari: ijtimoiy xodimlar «viloyat – tuman – mahalla» tamoyili bo‘yicha biriktirilgan, xizmatlar soni 49 taga yetgan [13]. Uchinchisi E-case moduli bo‘lib, u 29 ta vazirlik va idoradan 74 turdagi ma’lumotni qayta ishlaydi; shu orqali 14 926 oila uchun keys ochilgan va individual rejalar doirasida 86 540 ta ijtimoiy, huquqiy, psixologik va kasbiy xizmat ko‘rsatilgan [13].

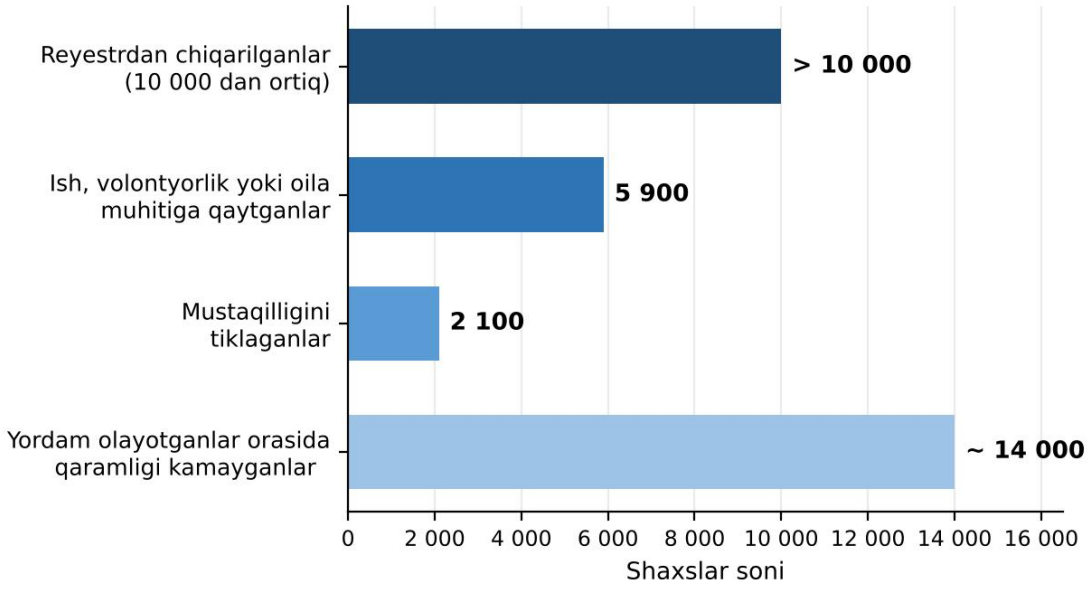
1-jadval. Idoralararo muvofiqlashtirish mexanizmlari va asosiy ko‘rsatkichlar

Mexanizm	Vazifasi	Asosiy ko‘rsatkichlar
Ijtimoiy himoya milliy agentligi (2023)	Tarqoq dasturlarni yagona boshqaruvga birlashtirish	Ijtimoiy yordam, nogironlik va qashshoqlikka qarshi dasturlar bitta tuzilmada
«Inson» ijtimoiy xizmat markazlari	Xizmatni mahallagacha yetkazish, xodimlarni biriktirish	208 tuman (shahar); 49 xizmat, shundan 18 tasi ariza asosida
E-case raqamli moduli	Keys ochish, ehtiyojni baholash, individual reja	29 idoradan 74 turdagi ma’lumot; 14 926 oila; 86 540 xizmat

Mexanizm	Vazifasi	Asosiy ko‘rsatkichlar
Parvarishga muhtojlar reyestri	Yolg‘iz keksa va nogironlarni aniqlash, har chorakda qayta baholash	17 800 profil; aniqlash muddati 41 kundan 5 ish kuniga qisqargan
Funksionallikka asoslangan nogironlik baholash	Tashxis o‘rniga kundalik faoliyat va ishtirokni baholash	Yiliga 150 mingdan ortiq kishi viloyat komissiyasiga bormaydi; 38 turdagi yordamchi vosita

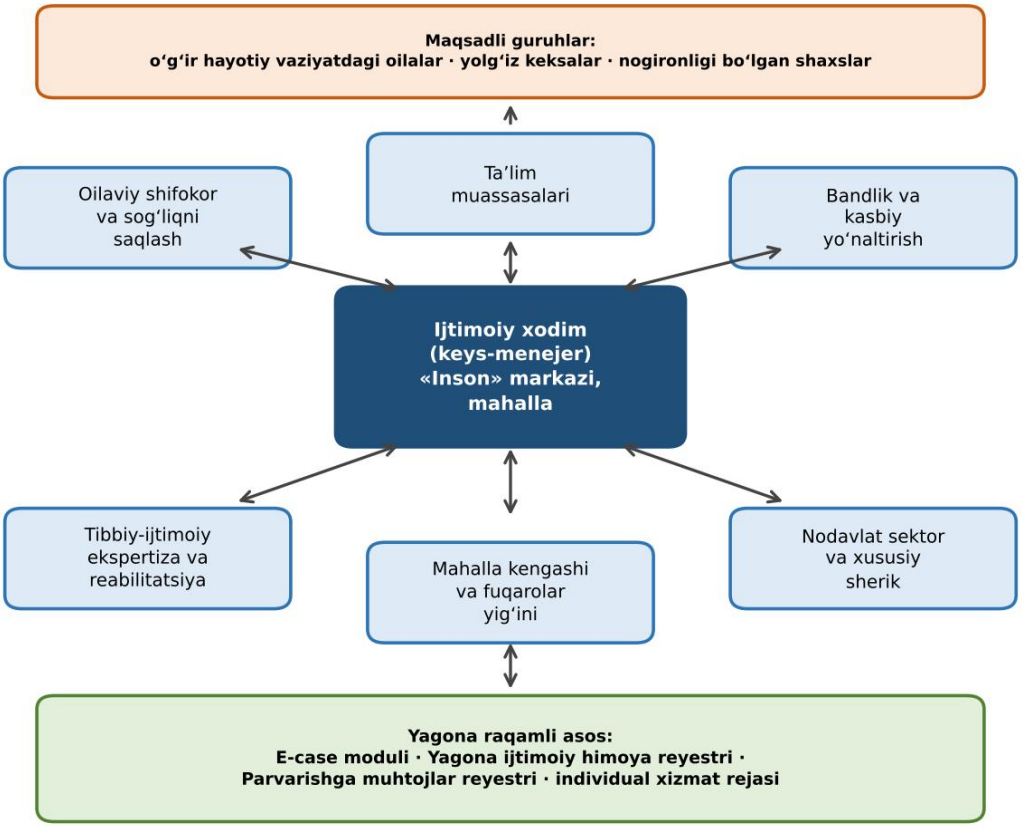
Manba: [7; 13] asosida muallif tomonidan tuzilgan.

1-jadvaldan ko‘rinadiki, mexanizmlarning uchtasi (agentlik, markazlar va E-case) tuzilma va axborot almashinuvini, qolgan ikkitasi esa aniq guruhlarni aniqlash va baholashni tartibga soladi. To‘rtinchi mexanizm 2023-yil boshida ishga tushgan Parvarishga muhtojlar reyestri. Unda 17 800 ta profil bor va har bir yozuvni har chorakda oilaviy shifokor, ijtimoiy xodim va mahalla vakilidan iborat uchlik ko‘rib chiqadi [7]. Muhtojlikni aniqlash muddati 41 kundan 5 ish kuniga qisqargan, fuqarodan hujjat yig‘ish esa bekor qilingan [13]. 1-rasmda reyestr natijalari berilgan: 10 mingdan ortiq nom ro‘yxatdan chiqarilgan, ularning 2100 nafari mustaqilligini tiklagan, 5900 nafari mehnat, volontyorlik yoki oilaviy muhitga qaytgan, yordam olishda davom etayotgan qariyb 14 ming kishida esa qaramlik darajasi pasaygan [7].

1-rasm. Parvarishga muhtojlar reyestri bo‘yicha natijalar (2025-yil avgust holatiga ko‘ra). Manba: [7] asosida muallif tomonidan tuzilgan.

Beshinchi mexanizm nogironlikni baholash tartibini o‘zgartirdi: tashxis o‘rniga kundalik faoliyat va ishtirok imkoniyatiga asoslangan shkala joriy etildi. Baholash tuman darajasidagi guruhlarda o‘tkazilgani uchun yiliga 150 mingdan ortiq kishi viloyat komissiyasiga borishdan xalos bo‘lgan, 2024-yilda esa taxminan 104 ming yordamchi qurilma yetkazilgan [7]. Mexanizmlarning o‘zaro bog‘liqligi 2-rasmdagi modelda aks ettirilgan: markazda ijtimoiy xodim – keys-menejer turadi, atrofida sog‘liqni saqlash, ta’lim, bandlik, ekspertiza va mahalla joylashadi, tizimni esa yagona raqamli asos bog‘lab turadi.

2-rasm. Idoralararo muvofiqlashtirishning tushunchaviy modeli. Manba: [4; 7; 13] asosida muallif ishlanmasi.

2-jadvalda uch maqsadli guruh bo‘yicha natijalar va cheklovlar solishtirilgan. 2024-yilda ishga tushgan Kam ta’minlangan oilalar milliy reyestri 621 ming xonadonni aniqlagan va har biriga individual xizmat rejasi tuzilgan [7]; keys-menejment pilotida esa Toshkent va Angrendagi 106 oila, jumladan 192 bola qamrab olingan [14]. Yolg‘iz keksalar uchun minimal iste’mol xarajatlari miqdorida oylik moddiy yordam belgilangan, ularning ahvoli har chorakda, xizmatlar samaradorligi esa olti oyda bir marta qayta baholanadi; zarur bo‘lsa, ijtimoiy xodim xizmatlar tarkibini o‘zgartiradi, rejalar bajarilishini Agentlikning aloqa markazi so‘rovlar orqali nazorat qiladi [13]. Nogironligi bo‘lgan shaxslar bo‘yicha 2024-yilda birinchi marta nogiron deb tan olinganlar 135,1 ming kishini tashkil etdi [12], 12 ta reabilitatsiya va protezlash markazi yiliga o‘rtacha 27 ming kishiga xizmat ko‘rsatadi [13].

2-jadval. Uch maqsadli guruh bo‘yicha natijalar va cheklovlar

Maqsadli guruh	**Muvofiqlashtirish natijalari**	**Asosiy cheklov**
O‘g‘ir hayotiy vaziyatdagi oilalar	621 ming xonadon reyestrda, har biriga individual reja; pilotda 106 oila (192 bola)	Pilotlar qamrovi kichik; muammolar ko‘pincha uy-joy, hujjat va moddiy yordam bilan bog‘liq
Yolg‘iz keksalar	Minimal iste’mol xarajatlari miqdorida oylik yordam; holat har chorakda, xizmat samarasi olti oyda baholanadi	Qishloqlarda xodimlar uzoq masofalarni piyoda bosib o‘tadi

Maqsadli guruh	Muvofiqlashtirish natijalari	Asosiy cheklov
Nogironligi bo‘lgan shaxslar	2024-yilda 135,1 ming kishi birinchi marta nogiron deb tan olingan; 12 reabilitatsiya markazi	Rasmiy hisob va so‘rov natijalari o‘rtasida katta farq; infratuzilma moslashtirilmagan

Manba: [7; 13; 14; 12; 15] asosida muallif tomonidan tuzilgan.

2-jadval ma’lumotlari muvofiqlashtirish bosqichlari notekis rivojlanganini ko‘rsatadi. Eng ilg‘or jihat axborot almashinuvi: Yagona ijtimoiy himoya reyestri 16 ta vazirlik va idoradan 56 turdagi ma’lumot oladi, kam ta’minlangan oilalarga yordam tayinlash to‘liq avtomatlashtirilgan [13]. Tuzilmaviy o‘lchamda 2023-yil iyunidan 2024-yil fevraligacha 21 ta normativ-huquqiy hujjat qabul qilingan [13], biroq idoralar o‘rtasida yetakchilik va javobgarlik taqsimoti ochiq manbalarda batafsil yoritilmagan. Ehtiyojni aniqlash va ro‘yxatga olish tez rivojlangan, xizmat sifati va natijalarni kuzatish esa hali shakllanish jarayonida. Barcha guruhlarda takrorlanadigan zaif joylar ham bir xil: pilotlarning kichik qamrovi, rasmiy va haqiqiy ko‘rsatkichlar farqi va qishloqlarda xodimlar yetishmasligi. Boshqacha aytganda, tizim «kim muhtoj?» degan savolga tezroq javob bera boshladi, «yordam natija berdimi?» degan savolga esa hali to‘liq javob bermaydi.

MUHOKAMA

Natijalar xalqaro tajriba bilan ikki jihatdan mos keladi. Birinchidan, adabiyotda asosiy muammo sifatida ko‘rsatiladigan xizmatlar parchalanganligi [1] O‘zbekistonda ham islohotning boshlang‘ich nuqtasi bo‘lgan [2]. Ikkinchidan, tanlangan yechim – yagona agentlik va yagona raqamli tizim – ayrim davlatlar yo‘lidan farq qiladi. AQShda keksalar uchun federal dasturlar o‘zaro kesishadi va tarqoqlikni kamaytirish uchun idoralararo muvofiqlashtiruvchi organga tayaniladi [16]. O‘zbekistondagi «Inson» markazlari mohiyatan shunday yetakchi idora vazifasini bajaradi, biroq ularning raqamli vositalari kengroq. Ispan mualliflari oilalar bilan hamkorlikdagi amaliyotda tinglash, hurmat va hamdardlik bilan bir qatorda ishning boshqaruv tomoni ham yuqori baholanishini ko‘rsatgan [9]; bu O‘zbekistonda raqamli tizim bilan ijtimoiy xodimning shaxsiy ishini uyg‘unlashtirish zarurligini tasdiqlaydi.

Muvofiqlashtirish markazida ijtimoiy xodimning turishi ham adabiyotga hamohang. UNICEF keys-menejment ehtiyojlarning yaxlit manzarasini ko‘rish va oilani boshqa xizmatlar bilan bog‘lash imkonini berishini ta’kidlaydi [4]. Biroq bu yerda muhim farq bor: E-case orqali 14 926 oila uchun keys ochilgan [13], Kam ta’minlangan oilalar reyestrida esa 621 ming xonadon turibdi [7]. Raqamlar turli davr va mezonlarga tegishli, ammo keys-menejment hozircha asosan pilot va tanlangan guruhlar bilan cheklanganini ko‘rsatadi.

Yolg‘iz keksalar misolida muvofiqlashtirish profilaktik xarakter kasb etgani ko‘rinadi: 2024-yilda reyestr asosida 14 800 dori to‘plami yetkazilgan, 10 800 tibbiy ko‘rik o‘tkazilgan va 3000 uy moslashtirilgan [7]. Bu tibbiyot, ijtimoiy xizmat va mahalla bir-birining axborotiga tayanganini bildiradi. Shunga qaramay, natijalarni ortiqcha baholamaslik kerak: manbada reyestrdan chiqarilgan 10 mingdan ortiq nomning faqat 8 ming nafari (2100 va 5900) sababi izohlangan [7], qolganlarining taqdiri noma’lum. Yetti davlat tajribasi ham bir mamlakatdagi mexanizmni boshqasiga mexanik ko‘chirib bo‘lmasligini ko‘rsatadi [1].

Ma’lumotlar sifati alohida masala. Tizim reyestrga kiritilganlarga xizmat qiladi, undan tashqarida qolganlar ko‘rinmaydi. Rasmiy hisobga ko‘ra 2022-yilda 845,3 ming kishi, ya’ni aholining 2,3 foizi nogiron deb tan olingan [17], Jahon banki tadqiqotiga ko‘ra esa 3 yosh va undan katta aholining 13,5 foizi qandaydir shakldagi nogironlikka ega [15]. Ikki raqam turli ta’rif va metodologiyaga tayanadi; Jahon banki rasmiy ko‘rsatkich past baholangan bo‘lishi mumkinligini ham qayd etgan [18]. Fikrimizcha, funksionallikka asoslangan baholash bu farqni qisqartirishi mumkin.

Kadrlar va infratuzilma ham cheklov bo‘lib qolmoqda. UNICEF muhokamasida oilalar muammolarining aksariyati uy-joy, moddiy yordam va hujjatlarni tiklash bilan bog‘liqligi, shu bois

xodimlarga keys-menejment va xavfni baholash bo‘yicha bilim zarurligi aytilgan [19]. Agentlik rahbari raqamli infratuzilma oshib borayotgan talabga ulgurishi kerakligini tan olgan [7]. Litva tadqiqoti esa ijtimoiy xodim o‘rnatgan munosabat oilaning o‘zgarishga motivatsiyasini belgilashini ko‘rsatadi [10]; demak, raqamli tizim xodimning inson bilan bevosita ishini almashtira olmaydi. Tadqiqot cheklovi – birlamchi so‘rov yo‘qligi; kelgusida Qashqadaryo viloyatida xodimlar va xizmat oluvchilar bilan intervyu o‘tkazish zarur.

XULOSA

Tadqiqot O‘zbekiston ijtimoiy himoya tizimida idoralararo muvofiqlashtirish tarqoq vakolatlardan yagona boshqaruv va raqamli integratsiyaga qarab rivojlanayotganini ko‘rsatdi. Tizim beshta mexanizmga tayanadi: yagona agentlik, «Inson» markazlari, E-case moduli, Parvarishga muhtojlar reyestri va funksionallikka asoslangan nogironlik baholash. Eng yaxshi natija ehtiyoj yagona reyestrda qayd etilgan, mas’ul ijtimoiy xodim belgilangan va holat muntazam qayta baholangan joyda kuzatiladi: reyestrdan 10 mingdan ortiq nom chiqarilgan, ularning 2100 nafari mustaqilligini tiklagan. Tizimning zaif tomonlari – keys-menejmentning cheklangan qamrovi, nogironlik statistikasidagi katta farq, kadrlar malakasi va raqamli infratuzilmaga tushayotgan yuklama.

Amaliy takliflarimiz quyidagilar: idoralararo tartiblarni yetakchi idora, muddat va javobgarlik ko‘rsatilgan holda rasmiylashtirish; keys-menejmentni pilot hududlardan butun respublikaga kengaytirish; nogironlik reyestrini so‘rov va funksionallik ma’lumotlari bilan muvofiqlashtirish; ijtimoiy xodimlar uchun uzluksiz o‘qitish va supervizoriyani yo‘lga qo‘yish; har bir reyestr uchun natija ko‘rsatkichlarini (mustaqillikni tiklash, bandlik, qaramlikning kamayishi) belgilab, ularni muntazam e’lon qilish. Bundan tashqari, nodavlat va xususiy sektorni xizmat ko‘rsatishga kengroq jalb qilish, qishloq hududlarida ishlaydigan xodimlarni transport bilan ta’minlash maqsadga muvofiq. Taklif etilgan model ijtimoiy xodimlarni tayyorlashda va mahalla darajasida keys-menejmentni joriy etishda tayanch bo‘la oladi. Kelgusi tadqiqotlar xizmat oluvchilar va xodimlar tajribasini sifat jihatdan o‘rganishga, topilmalarni esa Qashqadaryo kabi alohida hududlar misolida sinab ko‘rishga qaratilishi lozim. Shundagina muvofiqlashtirish samarasini rasmiy hisobotlar emas, insonlar hayotidagi real o‘zgarishlar orqali baholash mumkin bo‘ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Wodchis W.P., Dixon A., Anderson G.M., Goodwin N. Integrating care for older people with complex needs: key insights and lessons from a seven-country cross-case analysis // International Journal of Integrated Care. – 2015. – Vol. 15. – DOI: 10.5334/ijic.2249.
2. UN: Most people with disabilities are not adequately covered by social protection in Uzbekistan // Kun.uz. – 19.09.2019. – URL: https://kun.uz/en/news/2019/09/19/un-most-people-with-disabilities-are-not-adequately-covered-by-social-protection-in-uzbekistan
3. Government of Uzbekistan, UN launch joint programme to strengthen social protection system in the country // Kun.uz. – 12.11.2019. – URL: https://kun.uz/en/news/2019/11/12/government-of-uzbekistan-un-launch-joint-programme-to-strengthen-social-protection-system-in-the-country
4. UNICEF Uzbekistan. Community-based social services contribute to enhancing social protection in Uzbekistan. – 14.06.2021. – URL: https://www.unicef.org/uzbekistan/en/press-releases/community-based-social-services-contribute-enhancing-social-protection-uzbekistan
5. Convention on the Rights of Persons with Disabilities enters into force in Uzbekistan // Kun.uz. – 29.07.2021. – URL: https://kun.uz/en/news/2021/07/29/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities-enters-into-force-in-uzbekistan
6. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 1-iyundagi PF-82-son «Aholiga sifatli ijtimoiy xizmat va yordam ko‘rsatish hamda uning samarali nazorat tizimini yo‘lga qo‘yish bo‘yicha kompleks chora-tadbirlar to‘g‘risida»gi Farmoni. – URL: https://lex.uz/docs/6480342

7. Aliakbarova R. How is Uzbekistan trying to improve its social protection system? // Euronews. – 19.08.2025. – URL: https://www.euronews.com/health/2025/08/19/how-is-uzbekistan-trying-to-improve-its-social-protection-system
8. Roe L., Normand C. A review of the care coordination mechanisms used in integrated care interventions to deliver care across sectors for community-dwelling older people // International Journal of Integrated Care. – 2013. – URL: https://dspace.library.uu.nl/handle/1874/288049
9. Social work with families in special distress: collaborative practices // Social Sciences. – 2020. – Vol. 9, No. 7. – Art. 121. – URL: https://www.mdpi.com/2076-0760/9/7/121
10. Socialinis darbas su šeima taikant atvejo vadybą [Social work with families using case management]. – Mykolas Romeris University. – URL: https://cris.mruni.eu/cris/handle/007/46467
11. Interagency collaboration: reinforcing professional bridges to serve aging populations with multiple service needs // University of Kentucky Scholars. – URL: https://scholars.uky.edu/en/publications/interagency-collaboration-reinforcing-professional-bridges-to-ser/
12. O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasi. Social protection in the Republic of Uzbekistan: press release. – 30.06.2025. – URL: https://stat.uz/img/izhtimoij_imoya-eng_p19665.pdf
13. Uzbekistan on the path to developing a strong social policy // O‘zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligi. – 2024. – URL: https://kyrgyzstan.mfa.uz/news/26291
14. UN Joint SDG Fund. Uzbekistan’s invigorated social system: a powerful buffer to support the most vulnerable. – 17.10.2022. – URL: https://www.jointsdgfund.org/article/uzbekistans-invigorated-social-system-powerful-buffer-support-most-vulnerable
15. World Bank presents data about persons with disabilities in Uzbekistan // Kun.uz. – 05.06.2023. – URL: https://kun.uz/en/news/2023/06/05/world-bank-presents-data-about-persons-with-disabilities-in-uzbekistan
16. U.S. Government Accountability Office. Report GAO-25-107020. – Washington, 2025. – URL: https://www.gao.gov/assets/gao-25-107020.pdf
17. Сколько лиц с инвалидностью проживает в Узбекистане // Yuz.uz. – URL: https://yuz.uz/index.php/en/news/skolko-lits-s-invalidnostyu-projivaet-v-uzbekistane
18. Officially reported number of persons with disabilities in Uzbekistan likely underestimated at 2.1%, World Bank finds // AKIpress. – 31.01.2022. – URL: https://m.akipress.com/news:667500:Officially_reported_number_of_persons_with_disabilities_in_Uzbekistan_likely_underestimated_at_2_1_,_World_Bank_finds/
19. UNICEF Uzbekistan. Family is key to a child’s healthy personality. – 28.10.2020. – URL: https://www.unicef.org/uzbekistan/en/stories/family-key-childs-healthy-personality